

प्रश्न-पत्र की योजना

परीक्षा-2023

कक्षा - X

विषय - पंजाबी (तृतीय भाषा)

अवधि - 3 घण्टे 15 मिनट

पूर्णांक - 80

1. उद्देश्य हेतु अंकभार -

क्र.सं.	उद्देश्य	अंकभार	प्रतिशत
1.	ज्ञान	16	20
2.	अवबोध	32	40
3.	अभिव्यक्ति	24	30
4.	मौलिकता	08	10
योग		80	100

2. प्रश्नों के प्रकारवार अंकभार -

क्र. सं.	प्रश्नों का प्रकार	प्रश्नों की संख्या	अंक	कुल अंक प्रतिशत	प्रतिशत प्रश्नों का	संभावित समय
1.	वस्तुनिष्ठ	14	14	17.50	28.50	28 मि.
2.	अतिलघूत्तरात्मक	13	15	18.75	26.50	34 मि.
3.	लघूत्तरात्मक	11	19	23.75	22.00	51 मि.
4.	दीर्घउत्तरीय प्रश्न	05	10	12.50	10.50	34 मि.
5.	निबंधात्मक	06	22	27.50	12.50	48 मि.
योग		49	80	100.00	100.00	195 मि.

विकल्प योजना : आन्तरिक

3. विषय वस्तु का अंकभार -

क्र.सं.	विषय वस्तु	अंकभार	प्रतिशत
1	पाठ्यपुस्तक कविता	23	28.75
2	पाठ्यपुस्तक निबंध	11	13.75
3	पाठ्यपुस्तक कहानी	11	13.75
4	व्याकरण	15	18.75
5	अपठित	10	12.50
6	पत्र-रचना	04	05.00
7	निबंध रचना	06	07.50
योग		80	100.00

हस्ताक्षर

ਸਾਂਡਲ ਪ੍ਰਸ਼-ਪਤ੍ਰ
ਸਾਭਯਸਿਕ ਪਰੀਖਾ 2023
ਕਿਥਯ: ਪੰਜਾਬੀ (T.L.)

ਸਮਾਂ 3:15 ਘੰਟੇ

ਕੁੱਲ ਅੰਕ : 80

ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਆਮ ਹਦਾਇਤਾਂ:-

- ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਰੋਲ ਨੰਬਰ ਲਿਖਣ।
- ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੱਲ ਕਰਨੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਅੰਕ ਸਾਹਮਣੇ ਅੰਕਿਤ ਹਨ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 16 ਤੋਂ 22 ਤੱਕ ਆਂਤਰਿਕ ਵਿਕਲਪ ਹਨ।
- ਹਰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤੀ ਉੱਤਰ-ਪੁਸਤਿਕਾ 'ਤੇ ਹੀ ਲਿਖੇ। ਜਿਹਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬਰਾਬਰ ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਭਾਗ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਇੱਕ ਥਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਹੀ ਤਰਤੀਬ ਵਿਚ ਕਰੇ।

ਖੰਡ-ੳ

1. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ:-

12x1=12

- I. 'ਮਨ ਤੂੰ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪੁ ਹੈ' ਸ਼ਬਦ ਕਿਹੜੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ-
(ੳ) ਗੁਰੂਨਾਨਕ ਦੇਵ (ਅ) ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ (ੲ) ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ (ਸ) ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ
- II. ਪ੍ਰੋ.ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ -
(ੳ) ਮਾਂ (ਅ) ਵਿਸਾਖੀ ਦਾ ਮੇਲਾ (ੲ) ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੇ (ਸ) ਕਿੱਕਰ
- III. "ਕੁਛ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਹਨੇਰਾ ਜਰੇਗਾ ਕਿਵੇਂ ਚੁੱਪ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਸਮ੍ਰਾਦਾਨ ਕੀ ਕਹਿਣਗੇ" ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਕਿਹੜੇ ਕਵੀ ਦੀਆਂ ਹਨ -
(ੳ) ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ (ਅ) ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ (ੲ) ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ (ਸ) ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ
- IV. "ਸੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਮਿਲਦੇ ਧੱਕੇ, ਝੂਠੇ ਕੋਲ ਬਹਾਏ।
ਇਰਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਪਏ ਚਾਬਕ ਪੈਂਦੇ, ਗੱਦੋਂ ਖੂਦ ਖਵਾਏ।"
ਇਹ ਕਾਵਿ-ਸਤਰਾਂ ਕਿਸ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਹਨ-
(ੳ) ਮੁਰਖ ਨੂੰ ਅਸਵਾਰੀ (ਅ) ਉਲਟੇ ਹੋਰ ਜਮਾਨੇ ਆਏ
(ੲ) ਚਾਨਣ ਦੀ ਫੁਲਕਾਰੀ (ਸ) ਗੁਲਾਬ ਦਾ ਫੁੱਲ ਤੋੜਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ
- V. 'ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਜੀ' ਨਿਬੰਧ ਦੇ ਨਿਬੰਧਕਾਰ ਹਨ -
(ੳ) ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਲੱਖੀਆਂ (ਅ) ਪ੍ਰੋ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ (ੲ) ਪ੍ਰਿੰ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ (ਸ) ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ
- VI. "ਗੋ ਧਨ ਗਜ ਧੰਨਬਾਜ ਐਰ ਰਤਨ ਧਨ ਖਾਨ ॥
ਜਬ ਆਵੇ ਸੰਤੋਖ ਧਨ ਸਭ ਧਨ ਧੂਲ ਸਾਮਾਨ ॥"
ਇਹ ਲਾਈਨਾਂ ਕਿਹੜੇ ਨਿਬੰਧ 'ਚ ਵਰਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ-
(ੳ) ਕਿਰਤ (ਅ) ਗੰਗਾ ਦੀਨ (ੲ) ਮਹਾਰਾਜਾ ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ (ਸ) ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਜੀ
- VII. 'ਖੂਨ' ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਦਾ ਨਾਂ ਦੱਸੋ -
(ੳ) ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ (ਅ) ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ (ੲ) ਮੁਨਸ਼ੀ ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ (ਸ) ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਧੀਰ
- VIII. "ਦੁੱਧ ਤੇ ਡੁਲ੍ਹਾ ਦਿੱਤਾ ਏ ਅੱਜ ਪੀੜ ਜੋਗੀ ਨੇ" ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਕਿਸ ਨੇ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹੇ ਹਨ-
(ੳ) ਦਿਆਲ ਨੇ ਲਾਲ ਨੂੰ (ਅ) ਵਹੁਟੀ ਨੇ ਲਾਲ ਨੂੰ (ੲ) ਵਹੁਟੀ ਨੇ ਦਿਆਲ ਨੂੰ (ਸ) ਲਾਲ ਨੇ ਵਹੁਟੀ ਨੂੰ

- IX. ਸਿਆਣਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ-“ਇਹ ਜੱਗ ਮਿੱਠਾ, ਅਗਲਾ ਕਿਨ ਡਿੱਠਾ?”
ਉਪਰੋਕਤ ਵਾਕ 'ਚ ਆਏ ਬਹੁਅਰਥਕ ਸ਼ਬਦ 'ਜੱਗ' ਦਾ ਸਹੀ ਅਰਥ ਹੈ -
(ੳ) ਬਰਤਨ (ਅ) ਸੰਸਾਰ (ੲ) ਜਾਗਣਾ (ਸ) ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਨਾਂ
- X. 'ਆਥਣ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸਮਾਨਾਰਥਕ ਸ਼ਬਦ ਚੁਣੋ-
(ੳ) ਪਹੁ-ਫੁਟਾਲਾ (ਅ) ਸਵੇਰਾ (ੲ) ਸੁਵੱਖਤਾ (ਸ) ਸੰਝ
- XI. 'ਆਮਦਨ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸਹੀ ਵਿਰੋਧੀ ਸ਼ਬਦ ਹੈ-
(ੳ) ਖੱਟੀ (ਅ) ਖਰਚ (ੲ) ਕਮਾਈ (ਸ) ਰੁਪਿਆ-ਪੈਸਾ
- XII. 'ਦੁਆਬੀ' ਉਪ-ਬੋਲੀ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਸਹੀ ਜੁੱਟ ਹੈ-
(ੳ) ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ, ਬਠਿੰਡਾ (ਅ) ਜਲੰਧਰ, ਕਪੂਰਥਲਾ
(ੲ) ਜੰਮੂ, ਕਾਂਗੜਾ (ਸ) ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਤਰਨਤਾਰਨ

2. ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਭਰੋ -

6x1=6

- I. ਫਰੀਦਾ ਗਲੀਏ ਚਿਕੜੂ ਦੂਰਿਘਰੁ _____ ॥
- II. ਦੇਖਿ ਪਰਾਈਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਮਾਵਾਂ _____ ॥
- III. ਸਾਈਂ ਦੀ ਨਿਗਾਹ ਜੱਗ ਤੇ ਸਵੱਲੀ ਏ, ਚੱਲ ਨੀ _____ ॥
- IV. ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੋਈ ਉੱਡਣਾ ਸਿੱਖ, ਕੋਈ ਦੋੜ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਤੇ ਕੋਈ ਟਰੈਕ ਦਾ _____ ਹੈ ।
- V. ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਸਹੁਰਾ _____ ਰਿਹਾ, ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਕਿਹੜਾ ਤੇਰਾ ਦੇਖੀ ਸੀ ।
- VI. ਇਹ ਤੇ ਐਥੋਂ ਦਿਆਲ ਦੇ _____ ਤੋਂ ਲਿਆਏ ਆਂ ।

3. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰੋ :-

12x1=12

- I. “ਮਲਕੁਜਿ ਕੰਨੀ ਸੁਣੀਦਾ ਮੁਹੁਦੇਖਾਲੇ ਆਇ” ਉਪਰੋਕਤ ਤੁਕ ਵਿਚ ਆਏ ਸ਼ਬਦ ‘ਮਲਕ’ ਦਾ ਅਰਥ ਲਿਖੋ।
- II. ‘ਸਿੰਮਲ ਰੁਖੁ ਸਰਾਇਰਾ’ ਸ਼ਬਦ ਕਿਹੜੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ ?
- III. ‘ਕਿੱਕਰ’ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਕਿੱਕਰ ਦੀ ਨਿਰਾਸ਼ਤਾ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਕੀ ਹੈ ?
- IV. “ਧੀਆਂ ਦੇ ਵਸੇਬੇ ਲਈ ਬਾਪੂ ਦੇਸ ਛੱਡਿਆ” ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
- V. ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਅਨੁਸਾਰ ਭੂਈਂ ਉੱਪਰ ਕੌਣ ਭਾਰ ਹੈ ?
- VI. ਗੰਗਾ ਦੀਨ ਕੀ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ ?
- VII. ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਭਾਟੀ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਿਲ੍ਹਾ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ?
- VIII. ਸ਼ਿਕੰਜਵੀ ਵਾਲਾ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਕਿਉਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ?
- IX. ਲੇਖਕ ਦੀ ਮਾਂ ਡਰ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਾਉਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ?
- X. ‘ਅਧਕ’ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਦੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ?
- XI. ‘ਬਿੰਦੀ’ ਕਿਹੜੀ-ਕਿਹੜੀ ਲੱਗ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ?
- XII. ‘ਅ’ ਅੱਖਰ ਨਾਲ ਕਿਹੜੀਆਂ-ਕਿਹੜੀਆਂ ਲਗਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ?

ਖੰਡ-ਅ

4-15. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰੋ:-

(ਸ਼ਬਦ ਸੀਮਾ- 50 ਸ਼ਬਦ)

12x2=24

ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੇ ਘੋੜੇ ਦੀਆਂ ਵਾਗਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਿਤ ਰੱਖਣਾ। ਜਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹਰੇਕ ਪੜਾਅ ਉੱਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਮੋੜ ਉੱਤੇ ਇਸ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਜਾਗਣਾ, ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਸੌਣਾ, ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕੰਮ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਕਰਨਾ, ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਸਕੂਲ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਇਕਾਗਰਤਾ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਅਧਿਆਪਕ ਤੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਪੁੱਛਣਾ, ਇਕ ਅਨੁਸ਼ਾਸਿਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੇ ਲੱਛਣ ਹਨ। ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਅਜਿਹਾ ਵਿਲੱਖਣ ਗੁਣ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਹੱਤਵ ਹੈ।

(4-8) ਉਪਰੋਕਤ ਪੈਰ੍ਹੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ -

4. ਉਪਰੋਕਤ ਪੈਰ੍ਹੇ ਦਾ ਢੁਕਵਾਂ ਸਿਰਲੇਖ ਲਿਖੋ।
5. ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
6. ਇਕ ਅਨੁਸ਼ਾਸਿਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੇ ਲੱਛਣ ਕੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ?
7. ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਿਲੱਖਣ ਗੁਣ ਕੀ ਹੈ ?
8. ਅੱਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਲਿਖੋ-
ਨਿਯਮਿਤ, ਵਿਲੱਖਣ, ਘੋੜੇ ਦੀਆਂ ਵਾਗਾਂ, ਇਕਾਗਰਤਾ।
9. ਵਿਰੋਧੀ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੋ-
ਅਮਨ, ਹਰਾਮ, ਹਨੇਰਾ, ਬਰੀਕ।
10. ਗ਼ਰੀਬੀ, ਆਦਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਦੋ ਦੋ ਸਮਾਨਾਰਥਕ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੋ।
11. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਵਾਕਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤੋਂ ਕੀ ਹਰ ਇਕ ਦੇ ਦੋ-ਦੋ ਵੱਖਰੇ ਅਰਥ (ਬਹੁਅਰਥਕ ਸ਼ਬਦ) ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਣ - ਵਾਰ, ਸੰਗ।
12. ਮਾੜੀ ਉਪਭਾਸ਼ਾ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ?
13. 'ਮੂਰਖ ਨੇ ਅਸਵਾਰੀ' ਸ਼ਲੋਕ ਤੋਂ ਕੀ ਸਿੱਖਿਆ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ?
14. 'ਬੋਲੀ ਹੈ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਡੀ' ਕਾਵਿ ਰਚਨਾ ਕੀ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ?
15. ਕਰਤਾਰਾ ਤਲਵਾਰ ਲੈ ਕੇ ਕੀ ਕਰਨ ਚੱਲਿਆ ਸੀ ? ਤੇ ਕਿਉਂ ?

ਖੰਡ- ਏ

16-19. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰੋ- (ਸ਼ਬਦ ਸੀਮਾ - 100 ਸ਼ਬਦ) 4x3=12

16. 'ਅੱਜ ਆਖਾਂ ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ' ਨੂੰ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਸਾਰ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੋ।
ਜਾਂ
ਫ਼ਰੀਦ ਜੀ ਦੇ ਸਲੋਕ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਸਦਾਚਾਰਕ ਗੁਣ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ?
17. ਸਾਧ ਤੇ ਕਿਰਤੀ ਦੇ ਲੱਛਣ ਕਿਵੇਂ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ? ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।
ਜਾਂ
ਗੰਗਾਦੀਨ ਦੀ ਮਾੜੀ ਮਾਲੀ ਹਾਲਤ ਲਈ ਕੌਣ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੀ ? ਤੇ ਕਿਉਂ ?
18. ਮਹਾਰਾਜਾ ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜਨਮ ਅਤੇ ਬਚਪਨ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੀਆਂ ਪੰਜ ਉਪਾਧੀਆਂ ਦੇਣਾਂ ਲਿਖੋ।
ਜਾਂ
ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਕਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕੀ-ਕੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹਨ ?

19. 'ਪਹੁਤਾ ਪਾਂਧੀ' ਜਾਂ 'ਖੂਨ' ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਸਾਰ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੋ

ਖੰਡ-ਸ

20-22. ਹੇਠਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰੋ:- (ਸ਼ਬਦ ਸੀਮਾ- 250 ਸ਼ਬਦ)

4+4+6=14

20. ਖੁਰਾਸਾਨ ਖਸਮਾਨਾ ਕੀਆ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਡਰਾਇਆ ॥
ਆਪੈ ਦੇਸੁ ਨ ਦੇਈ ਕਰਤਾ ਜਮੁ ਕਰਿ ਮੁਗਲੁ ਚੜਾਇਆ ॥
ਏਤੀ ਮਾਰ ਪਈ ਕੁਰਲਾਣੇ ਤੈ ਕੀ ਦਰਦੁ ਨ ਆਇਆ ॥

- I. ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਵਿ-ਬੰਦ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਲਿਖੋ ।
- II. ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਵਿ-ਬੰਦ ਦੀ ਸਰਲ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ ।
- III. ਗੁਰੂ ਜੀ ਰੱਬ ਨੂੰ ਕੀ ਉਲਾਮਾਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ?
- IV. ਐਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਲਿਖੋ:
ਖੁਰਾਸਾਨ, ਖਸਮਾਨਾ, ਕਰਤਾ, ਮੁਗਲੁ ।

ਜਾਂ

ਡਾਲੀ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਨ ਸਾਨੂੰ, ਅਸਾਂ ਹੱਟ 'ਮਹਿਕ' ਦੀ ਲਾਈ ।
ਲੱਖ ਗਾਹਕ ਜੇ ਸੁੰਘੇ ਆਕੇ, ਖਾਲੀ ਕੋਇ ਨਾ ਜਾਈ ।
ਤੂੰ ਜੇ ਇੱਕ ਤੋੜ ਕੇ ਲੈ ਗਿਓਂ ਇੱਕ ਜੋਗਾ ਰਹਿ ਜਾਸਾਂ।
ਉਹ ਭੀ ਪਲਕ ਝਲਕ ਦਾ ਮੇਲਾ ਰੂਪ ਮਹਿਕ ਨਸ ਜਾਈ ।

- I. ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਵਿ-ਬੰਦ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਲਿਖੋ।
- II. ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਵਿ-ਬੰਦ ਦੀ ਸਰਲ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ ।
- III. ਕਵੀ ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਵਿ-ਬੰਦ ਰਾਹੀਂ ਕੀ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ?
- IV. ਐਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਲਿਖੋ:
ਡਾਲੀ, ਮਹਿਕ, ਪਲਕ ਝਲਕ, ਗਾਹਕ।

21. ਆਪਣੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਮੁੱਖ ਅਧਿਆਪਕ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਅਭਿਆਸ ਲਈ ਜਿਮ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਤੇ ਕਮਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਬਿਨੈ-ਪੱਤਰ ਲਿਖੋ ।

ਜਾਂ

ਆਪਣੇ ਗੂੜ੍ਹੇ ਮਿੱਤਰ/ਸਹੇਲੀ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੋ ਕਿ ਉਹ ਪੜ੍ਹਾਈ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਬਰਾਬਰ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲਵੇ।

22. ਕਿਸੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇ ਉੱਪਰ ਲੇਖ ਲਿਖੋ -

ਕੌਮੀ ਬਾਪੂ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਜੀ

ਜਾਂ

ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ

ਜਾਂ

ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ

===

कक्षा –प्रवेशिका
विषय– संस्कृतम्
अवधि– 3 घंटा 15 मिनट

पूर्णांक – 80

प्रथम–प्रश्नम्

1. उद्देश्य हेतु अंकभार

क्र.सं.	उद्देश्य	अंकभार	प्रतिशत
1.	ज्ञान	30	37.50%
2.	अवबोध	26	32.50%
3.	अभिव्यक्ति	18	22.50%
4.	मौलिकता	06	7.50%
	योग	80	100%

2. प्रश्नों के प्रकार एवं अंकभार –

क्र.सं.	प्रश्नों के प्रकार	प्रश्नों की संख्या	अंक प्रति प्रश्न	कुल अंक %	प्रतिशत प्रश्नों का	सम्भावित समय
1.	वस्तुनिष्ठ	12 (1X12)	1	15%	24%	15 मि0
2.	अतिलघूत्तरात्मक	18 (6+12)	1	22.5%	36%	40 मि0
3.	लघूत्तरात्मक	13	2	32.5%	26%	60 मि0
4.	दीर्घोत्तरीय प्रश्न	04	3	15%	08%	40 मि0
5.	निबंधात्मक	03	4	15%	06%	40 मि0
	योग	50		100%	100%	195 मि0

कुल समय :-

195 मिनट

नोट:- वस्तुनिष्ठ प्रश्न-1 में 12 समाहित हैं।

अतिलघूत्तरात्मक प्रश्न 2 में 6 व 3 में 12 समाहित है।

विकल्प योजना : आन्तरिक 17 –23 (7 प्रश्न)

3. विषय वस्तु का अंकभार –

क्र.सं.	ईकाइ	अंकभार	प्रतिशत
1.	अजन्तपुंल्लिंगप्रकरणम् (रूपसिद्धि: + सूत्रव्याख्या)	10+5=15	18.75%
2.	अजन्तस्त्रीलिंगप्रकरणम् (रूपसिद्धि: + सूत्रव्याख्या)	5+3=8	10.00%
3.	अजन्तनपुंसकलिंगप्रकरणम् (रूपसिद्धि: + सूत्रव्याख्या)	5+2=7	08.75%
4.	हलन्तपुंल्लिंगप्रकरणम् (रूपसिद्धि: + सूत्रव्याख्या)	10+5=15	18.75%
5.	हलन्तस्त्रीलिंगप्रकरणम् (रूपसिद्धि: + सूत्रव्याख्या)	5+3=8	10.00%
6.	हलन्तनपुंसकलिंगप्रकरणम् (रूपसिद्धि: + सूत्रव्याख्या)	5+2=7	08.75%
7.	स्त्रीप्रत्ययप्रकरणम् (रूपसिद्धि: + सूत्रव्याख्या)	5+5=10	12.50
8.	अव्ययप्रकरणम् (अर्थ: वाक्यप्रयोगश्च)	05	06.25
9.	धातुरूपाणि (दशलकारेषु)	05	06.25
	कुल अंकभार	80	100%

प्र. सं.	विवरण (प्रश्न संख्या)	प्रश्न संख्या	अंक	कुल अंक	कुल प्रश्न संख्या	कुल अंक	कुल प्रश्न संख्या	कुल अंक	कुल प्रश्न संख्या	कुल अंक	कुल प्रश्न संख्या	कुल अंक	कुल प्रश्न संख्या	कुल अंक	कुल प्रश्न संख्या	कुल अंक	कुल प्रश्न संख्या	कुल अंक	कुल प्रश्न संख्या	कुल अंक
	योग	12(1)	18(2)					26(13)					3(1)	6(2)	12(13)				6(2)	80(23)
		30(3)						26(13)					18 (05)						6(2)	80(23)

विकल्पों की योजना :-
 प्र.सं 17 से 23 में (07 प्रश्न) एक आंतरिक विकल्प है।

नोट:- कोष्ठक में बाहर की संख्या अंकों की तथा भीतर प्रश्नों की द्योतक है।

हस्ताक्षर

प्रश्नपत्र योजना (प्रारूपम्- I)

कक्षा –प्रवेशिका

विषयः— संस्कृतम्

अवधिः—3 घंटा 15 मिनट (सपाद होरात्रयम्)

पूर्णांकाः— 80

प्रथम-प्रश्नम्

1. उद्देश्यानाम् अंकभारः

क्र.सं.	उद्देश्यम्	अंकभारः	प्रतिशतम्
1.	ज्ञानम्	30	37.50%
2.	अवबोधः	26	32.50%
3.	अभिव्यक्तिः	18	22.50%
4.	मौलिकता	06	7.50%
	योगः	80	100%

2. प्रश्नानां प्रकारानुसारम् अंकभारः –

क्र.सं.	प्रश्नानां प्रकारः	प्रश्नानां संख्याः	प्रतिप्रश्नम् अंकाः	कुलांकाः%	प्रश्नानां प्रतिशतम्	सम्भावितः समयः
1.	वस्तुनिष्ठ-प्रश्नाः	12 (1X12)	1	15%	24%	15 मि0
2.	अतिलघूत्तरात्मक-प्रश्नाः	18 (6+12)	1	22.5%	36%	40 मि0
3.	लघूत्तरात्मक-प्रश्नाः	13	2	32.5%	26%	60 मि0
4.	दीर्घोत्तरीय-प्रश्नाः	04	3	15%	08%	40 मि0
5.	निबंधात्मक-प्रश्ना	03	4	15%	06%	40 मि0
	योगः	50		100%	100%	195 मि0

कुलसमयः—

195निमेषाः

अवधेयम्— वस्तुनिष्ठप्रश्नाः —1 प्रश्ने 12 प्रश्नाः समाहिताः सन्ति ।

अतिलघूत्तरात्मकाः प्रश्नाः — 2 प्रश्ने 6 , 3 प्रश्नयोः 12 प्रश्नाः समाहिताः सन्ति ।

विकल्पयोजना : आन्तरिकाः 17 –23 (7 प्रश्नेषु)

3. विषयवस्तुनाम् अंकभारः –

क्र.सं.	विधाः (इकाई)	अंकभारः	प्रतिशतम्
1.	अजन्तपुंल्लिंगप्रकरणम् (रूपसिद्धिः + सूत्रव्याख्या)	10+5=15	18.75%
2.	अजन्तस्त्रीलिंगप्रकरणम् (रूपसिद्धिः + सूत्रव्याख्या)	5+3=8	10.00%
3.	अजन्तनपुंसकलिंगप्रकरणम् (रूपसिद्धिः + सूत्रव्याख्या)	5+2=7	08.75%
4.	हलन्तपुंल्लिंगप्रकरणम् (रूपसिद्धिः + सूत्रव्याख्या)	10+5=15	18.75%
5.	हलन्तस्त्रीलिंगप्रकरणम् (रूपसिद्धिः + सूत्रव्याख्या)	5+3=8	10.00%
6.	हलन्तनपुंसकलिंगप्रकरणम् (रूपसिद्धिः + सूत्रव्याख्या)	5+2=7	08.75%
7.	स्त्रीप्रत्ययप्रकरणम् (रूपसिद्धिः + सूत्रव्याख्या)	5+5=10	12.50
8.	अव्ययप्रकरणम् (अर्थः वाक्यप्रयोगश्च)	05	06.25
9.	धातुरूपाणि (दशलकारेषु)	05	06.25
	कुल-अंकभारः	80	100%

नामांक

Rooll No

--	--	--	--	--	--	--

No. of Questions-23

No. of printed Pages –

कक्षा – प्रवेशिका

विषय:– संस्कृतम् (प्रथमपत्रम्)

प्रवेशिका परीक्षा – 2023

समय: – 3:15 होरा:

पूर्णांका: 80

परीक्षार्थिभ्यः सामान्यनिर्देशाः—

- (1) परीक्षार्थिभिः सर्वप्रथमं स्वप्रश्नपत्रोपरि नामांकः अनिवार्यतो लेख्यः।
- (2) सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः।
- (3) सर्वेषां प्रश्नानामुत्तराणि उत्तरपुस्तिकायामेव लेख्यानि।
- (4) एकस्य प्रश्नस्य सर्वेषां खण्डानामुत्तराणि एकत्रैव लेख्यानि।
- (5) सर्वेषां प्रश्नानामुत्तराणि संस्कृतमाध्यमेनैव लेखनीयानि।

मॉडल प्रश्न पत्र

कक्षा – प्रवेशिका

विषय: – संस्कृतम् (प्रथमपत्रम्) कोड – 95(1)

समय: – 3:15 होरा:

पूर्णांकाः 80

खण्ड: – "अ"

1. वस्तुनिष्ठप्रश्नाः—

- (i) समासान्तस्य प्रातिपदिकसंज्ञा केन भवति ? 1
(अ) कृत्तद्धितसमासश्च (ब)ङ्याप्रातिपदिकात् (स) अर्थवदधातुरप्रत्ययप्रातिपदिकम् (द) परश्च
- (ii) 'रामेण' इत्यत्र णत्वं भवति— 1
(अ)रषाभ्यां नो णः समानपदे (ब)अट्कुप्वाङ्नुम्व्यवायेऽपि (स)पूर्वपदात्संज्ञायामगः
(द)ऋवर्णान्नस्य णत्वं वाच्यम्
- (iii) 'रमायै' इत्यत्र आगमोऽस्ति— 1
(अ)युक् (ब)नुट् (स)आट् (द)याट्
- (iv) 'न षट्स्वस्रादिभ्यः' इत्यनेन भवति— 1
(अ)डीपः निषेधः (ब)टापः निषेधः(स)डीपः टापः च निषेधः(द)डीषः निषेधः
- (v) 'नपुंसकाच्चेति' सूत्रेण भवति— 1
(अ)आङः शी (ब)ओङः शीः (स)औङः शी (द)जसः शी
- (vi) सम्प्रसारणं भवति— 1
(अ)यणः इक् (ब)इकः यण् (स)इग्यणः इक् (द)सर्वम्
- (vii) 'यूनः' इत्यत्र सवर्णदीर्घो भवति— 1
(अ)आकारः (ब)ईकारः (स)ऊकारः (द)ऋकारः
- (viii) 'नहो धः' इत्यनेन भवति— 1
(अ)धस्य हः (ब)हस्य ङः (स)हस्य घः (द)हस्य धः
- (ix) 'इयम्' इत्यत्र यत्वं कस्य भवति— 1
(अ)दस्य (ब)मस्य (स)अस्य (द)इदमः
- (x) नुमागमविधायकं सूत्रमस्ति— 1
(अ)वा नपुंसकस्य (ब)आच्छीनद्योर्नुम् (स)शष्प्यनोर्नित्यम् (द)सर्वाणि
- (xi) 'यञश्च' इत्यनेन भवति— 1
(अ)टाप् (ब)डीप् (स)डीष् (द)डीन्

(xii) 'ओम्' इत्यव्ययस्यार्थो भवति—

(अ)प्रत्यक्षम् (ब)शीघ्रम् (स)अंगीकारः ब्रह्म च (द)खेदः

1

2. रिक्तस्थानानि पूरयत—

(i)	अर्थ.....प्रातिपदिकम् ।	1
(ii)	'अतोऽम्' इति सूत्रेण सोःआदेशः ।	1
(iii)	ह्रस्वो प्रातिपदिकस्य ।	1
(iv)	रषाभ्यांसमानपदे ।	1
(v)	वा ।	1
(vi)	अपो ।	1

3. अतिलघूत्तरात्मकप्रश्नाः—

(i)	अन्त्यादलः पूर्वो वर्णः किं संज्ञो भवति ?	1
(ii)	'तिस्रः' इत्यत्र रेफादेशः केन भवति ?	1
(iii)	इगन्तस्य क्लीबस्य अचि विभक्तौ क आगमः भवति ?	1
(iv)	'दादेर्धातोर्घः' इत्यनेन हस्य क आदेशः भवति ?	1
(v)	अपस्तकारः कदा भवति ?	1
(vi)	'दीप्यन्ति' इत्यत्र दीर्घः केन भवति ?	1
(vii)	हलः परस्य ईति परे कस्य लोपः भवति ?	1
(viii)	'इन्द्राणी' इत्यत्र क आगमः ?	1
(ix)	'नक्तम्' इति अव्ययस्य अर्थं विलिख्य वाक्यप्रयोगं कुरुत—	1
(x)	'वत्' इति अव्ययस्य अर्थं विलिख्य वाक्यप्रयोगं कुरुत ।	1
(xi)	'सेव्'— धातोः विधिलिङ्लकारे प्रथमपुरुषैकवचने किं रूपम् ?	1
(xii)	'चोर्यासम्' इति रूपस्य लकार—पुरुष—वचनानि लिखत ।	1

खण्डः — 'ब'

4.	'रामौ' इत्यत्र पूर्वसवर्णनिषेधः केन सूत्रेण भवति ?	2
5.	'औतोम्शसोः' इति सूत्रस्य सोदाहरणमर्थो लेख्यः ?	2
6.	'वामि' इति सूत्रस्य सोदाहरणमर्थो लेखनीयः ?	2
7.	'श्रियै' इत्यस्य ससूत्रं सिद्धिः कार्या ।	2
8.	'ज्ञाने' इति रूपं साधयत ।	2

9. 'सुधिनी' इति रूपं साधयत । 2
10. 'एनौ' इति रूपं साधयत । 2
11. 'नशेर्वा' इति सूत्रस्य सोदाहरणमर्थो लेखनीयः ? 2
12. 'पूः' इति रूपं साधयत । 2
13. 'अमुष्याः' इति रूपं साधयत । 2
14. 'शकृती' इति रूपं साधयत । 2
15. 'अदः' इति रूपं साधयत । 2
16. 'सनुतर्' इत्यव्ययस्य कोऽर्थः ? 2

खण्डः – 'स'

17. अधोलिखितेषु कौचिद् द्वौ प्रयोगौ साधनीयौ । 3
हरी, पप्योः, ग्लावः
18. अधोलिखितेषु कौचिद् द्वौ प्रयोगौ साधनीयौ । 3
स्नुट्, परिव्राजौ, प्राङ्
19. अधोलिखितेषु सूत्रेषु कयोश्चिद् द्वयोः सोदाहरणमर्थो लेख्यः । 3
प्राचां ष्फ तद्धितः, द्विगोः, क्रीतात् करणपूर्वात्
20. भू-धातोः लिट्-लकारस्य रूपाणि लिखत । 3
21. निम्नलिखितेषु कयोश्चिद् द्वयोः सिद्धिर्विधेया । 2+2=4
रामाभ्याम्, नियम्, रायौ, ना
22. निम्नलिखितेषु कयोश्चिद् द्वयोः सिद्धिर्विधेया । 2+2=4
धुक्, विश्ववाहौ, हे मघवन्, तिरश्च
23. अधोलिखितेषु कौचिद् द्वौ प्रयोगौ साधनीयौ । 2+2=4
गङ्गा, वस्त्रक्रीती, कुरुः, बैदी